

МАРИЈА РАДУЛОВИЋ, 1978-
Градска библиотека
„Владислав Петковић Дис“ Чачак

УДК: 027.54(430)
ID: 201598988

ДРЖАВНА БИБЛИОТЕКА У БЕРЛИНУ – МОДЕРНИ КЛАСИК

*Лейа Германијо! Идеалима на које сви народи у будућности иледе – ти си најближа,
вештини твоја ума и твојих руку диви се свети. Твој најредак, то је најредак
целога човечанства. Ти си оно сунце што од зајада истоку ишћује
да свеиности донесе удаљеним народима...*

(Љубомир Ненадовић, „Писма из Немачке“)

Сажетак: У раду је приказан немачки библиотечки систем и његова класификација, као и историјат и развојни пут Државне библиотеке у Берлину – Пруско културно наслеђе (Staatsbibliothek zu Berlin- Preußischer Kulturbesitz) са посебним освртом на данашње стање фонда. Приказане су две одвојене зграде библиотеке у Unter den Linden и Potsdamer straße са својим медијима и читаоницама. „Српских“ књига у каталогу је 1.086, „чачанских“ 146, а на појам „Владислав Петковић Дис“ јавља се 27 записа.

Кључне речи: немачки библиотечки систем, државна библиотека, Берлин, Фридрих Вилхелм, читаонице, књижни и некњижни фонд, српска књига, Чачак

Будући да Савезна Република Немачка (Bundesrepublik Deutschland) никада није била централизована земља,¹ културни живот у њој се развија, пре свега, у федералним државама и самим тим има изразито регионални карактер.

¹ Данас је Савезна Република Немачка демократска федерална парламентарна република са 16 федералних држава (Bundesländer). Извор: http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%A0_%D0%9D%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%87%D0%BA%D0%B0.

Ово је један од разлога зашто је немачки библиотечки систем веома развијен, разноврстан, али и специфичан.² Флексибилну и ефикасну децентрализовану мрежу библиотека у Немачкој чини више од 11.000 библиотека које сваког радног дана бележе 680.000 посета, а са 205 милиона корисника годишње спадају у ред најпосећенијих установа културе.³ Немачки библиотечки систем који чине државне, покрајинске, јавне, научне, универзитетске, специјалне, мобилне, омладинске, дечје и друге библиотеке почива на вишевековној традицији⁴ и може се класификовати на различите начине: према величини и структури књижног фонда библиотека, према типу финансирања, историјском развоју, распону циљева и функција, односно типу корисника које услужују. Ипак, најбоље га је класификовати према типу финансирања (три типа финансирања – јавни⁵, црквени⁶ и приватни⁷), јер у стварности, у сваком покушају класификације, постоји добар део преклапања, нарочито у библиотекама које по дефиницији имају двоструку или чак троструку функцију.

Савезна Република Немачка дуго времена није имала националну библиотеку. Узрок томе је релативно касно конституисање државе у односу на друге европске нације, као и подела земље након Другог светског рата. Тек од јуна 2006. Немачка национална библиотека (*Die Deutsche Nationalbibliothek*)⁸ (скраћено DNB) са локацијама у Лајпцигу (Leipzig)⁹ и Франкфурту на Мајни (Frankfurt am Main)¹⁰ носи то име. Библиотека са највећим књижним фондом у Немачкој набавља публикације на немачком језику објављене на било ком медију у земљи и иностранству. Ову библиотеку, уз још неколико институција

² За разлику од многих других земаља, у Немачкој не постоји централна институција за национално планирање и управљање библиотечким пословима, као ни национални закон о библиотекама.

³ Извор: http://www.dnb.de/DE/Home/home_node.html.

⁴ Прве манастирске библиотеке настале су већ у 6. веку н. е.

⁵ Најважнији и највећи финансијер библиотека у Немачкој је Савезна држава, њене федералне јединице, градови и јавне фондације као што је Пруско културно наслеђе.

⁶ И католичка и протестантска црква су покровитељи преко 4.000 библиотека чији сарадници имају стално запослење, раде хонорарно или као волонтери.

⁷ Многе велике компаније, друштва или приватна лица имају своје Библиотеке и информационе центре, али они углавном нису отворени за јавност.

⁸ Прошле, 2012. године, обележила је 100 година постојања. Данас броји 27,8 милиона медија.

⁹ Највећи град у Немачкој држави Саксонији са око 515.000 становника. Извор: <http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%B0%D1%98%D0%BF%D1%86%D0%B8%D0%B3>.

¹⁰ Највећи град у Немачкој држави Хесен са око 670.000 становника. Извор: http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%84%D1%83%D1%80%D1%82_%D0%BD%D0%B0_%D0%9C%D0%B0%D1%98%D0%BD%D0%B8.

као што је Библиотека немачког парламента (једна од највећих парламентарних библиотека у свету са око 1,4 милиона библиотечких јединица), библиотеке савезних министарстава и органа управе, библиотеке савезних судова и друге, финансира савезна влада.

Одговорност за науку, образовање, културу и уметност преузеле су федералне државе (Länder), а савезна влада финансира поједине библиотеке и институције од националног значаја само у неколико специфичних случајева. Међу бројним академским, истраживачким и универзитетским библиотекама треба споменути библиотеке које са Немачком националном библиотеком чине мрежу и стожер библиотечког система у Немачкој. То су: Саксонска покрајинска библиотека у Дрездену (*Sächsische Landesbibliothek – Staats und Landesbibliothek – Dresden*) (скраћено SLUB),¹¹ Баварска државна библиотека у Минхену (*Bayerische Staatsbibliothek*) (скраћено BSB)¹² и Државна библиотека у Берлину¹³ (*Staatsbibliothek zu Berlin*) (скраћено SBB), којој је овај рад посвећен.

Пруска државна библиотека

Државна библиотека у Берлину – Пруско културно наслеђе представља највећу академску библиотеку на немачком говорном подручју и чувар је преко 10 милиона библиотечких јединица од којих 200.000 припада старој и реткој књижи.¹⁴ Она је општа, позајмна истраживачка библиотека са универзалним историјским и актуелним збиркама и сматра се библиотеком од националног значаја. Осим што је успела да се опорави након Другог светског рата, Државна библиотека у Берлину данас носи титулу једне од најсавременијих библиотека на свету, представљајући у исто време спону између старог и новог – очувања културне баштине и модернизације као неминовне последице технолошког напретка.

¹¹ Основана је 1996. године спајањем Саксонске покрајинске библиотеке (*Sächsische Landesbibliothek*) и Универзитетске библиотеке Техничког универзитета Дрезден (*Universitätsbibliothek der Technischen Universität Dresden*). Са близу девет милиона јединица у свом фонду, убрја се међу највеће немачке библиотеке.

¹² Њен фонд тренутно чини око 9,81 милиона медија, а садржи и највећу колекцију инкунабула у свету.

¹³ Берлин (Berlin) је главни и уједно највећи град у Немачкој са 3,5 милиона становника. Лоциран је у североисточном делу Немачке на реци Шпреји.

¹⁴ Извор: http://unilib.bg.ac.rs/zajednica01/izdanja/visokoskolske_biblioteke/god4/br4/4.php.

Берлин, престоница СР Немачке, је до 1989. године био подељен зидом,¹⁵ симболом сукобљеног капиталистичког и комунистичког света. Берлинске знаменитости, а међу њима и библиотеке, приповедају историју целе једне нације и сведоче о политичким, идеолошким и културолошким поделама града кроз историју. Прослављајући свој 776. рођендан,¹⁶ Берлин данас на најбољи начин спаја урбани концепт метрополе и своју бурну историју.¹⁷

Историја и библиотеке

Државна библиотека у Берлину одувек је делила судбину немачког друштва и заједно са својом државом проживела све добре и лоше стране прошлости – од оснивања и експанзије, преко ратног уништења и безнађа, до дизања из пепела и поновног напретка.

Средином 17. века, Фридрих Вилхелм (Friedrich Wilhelm) (слика 1)¹⁸, наредио је организовање своје личне колекције књига, која ће бити заведена у каталоге и доступна јавности. Његова библиотека¹⁹ је отворена 1661. године, а већ крајем 17. века, удвостручен је књижни фонд и продужено радно време. Библиотека је 1701. године променила име у Краљевску библиотеку,²⁰ на захтев Фридриха I (Friedrich I).²¹ Његов син, Фридрих Вилхелм I (Friedrich Wilhelm

¹⁵ Берлински зид (Berliner Mauer) – дугачка баријера која је раздвајала Западни и Источни Берлин. Саграђен је 1961. године, а утврђен годину дана касније. Представљао је симбол Хладног рата и Гвоздене завесе. Након Другог светског рата, Немачка је била подељена на четири окупационе зоне - америчку, британску, француску и совјетску. У почетку је требало да ове силе владају заједно, али 1947. године долази до тензија које као последицу имају поделу Немачке 1949. године на америчко-британско-француску зону (Савезну Републику Немачку) и совјетску зону (Немачку Демократску Републику). Двадесет осам година од изградње, 9. новембра 1989. године, зид је срушен. Немачка се ујединила 3. октобра 1990. године. Данас се могу видети само мали делови зида који су туристичка атракција. Извор: http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B5%D1%80%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8_%D0%B7%D0%B8%D0%B4.

¹⁶ Најстарији сачувани документ у којем је Берлин под тим именом први пут споменут, датиран је 28. октобра 1237. године.

¹⁷ Захваљујући стипендији Гете института (Goethe-Institut Belgrad) и подршци Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ у Чачку, ауторка текста је током октобра 2012. године похађала курс немачког језика у Берлину и том приликом посетила Државну библиотеку у Берлину (*Staatsbibliothek zu Berlin*).

¹⁸ Извор: <http://staatsbibliothek-berlin.de/die-staatsbibliothek/geschichte/#tab2>.

¹⁹ *Churfürstliche Bibliothek zu Cölln an der Spree (1661–1784)*, смештена у крилу берлинске палате.

²⁰ *Königliche Bibliothek*.

²¹ Friedrich I (1657–1713), први краљ Пруске (владао од 1701–1713).

Фридрих Вилхелм бранденбушки (Friedrich Wilhelm von Brandenburg), владар бранденбушкој окупира, зачетник Немачке државне библиотеке у Берлину

због скромног одобреног буџета углавном су били посвећени систематизацији постојећих књига.

Од 1798–1810. године, библиотека је била под надлежношћу Академије наука. Вилхелм фон Хумболт (Wilhelm von Humboldt)²⁸ се у оквиру пруских реформи залагао за проширење *Краљевске библиотеке*, као централне библиотечке установе у Пруској. На овај начин библиотека је добила значајне при-

ли),²² укинуо је финансирање библиотеке 1722. године, а значајан део научне колекције предао је Пруској академији наука 1735. године.

Следећи краљ, Фридрих II Велики (Friedrich II der Große),²³ у почетку није толико марио за библиотеку, већ је више пажње посвећивао својој приватној колекцији на француском језику. Ипак, библиотеци је дао делимичну аутономију и одређену финансијску подршку. Пред крај његовог живота, библиотека је пресељена у зграду *Комода*²⁴ на данашњем тргу Аугуст-Бebel.²⁵ На овој локацији је остала наредних 125 година.²⁶

Библиотека је у својој колекцији 1786. године имала око 150.000 библиотечких јединица, углавном некаталогизованих.²⁷ С обзиром на то да библиотекарима нису имали право да набављају књиге без одобрења владара,

²² Friedrich Wilhelm I (1688–1740), краљ Пруске (владао од 1713–1740).

²³ Friedrich II, познат као „Велики“ (1712–1786), краљ Пруске (владао од 1740–1786).

²⁴ *Kommode*, зграда грађена од 1775–1785. године.

²⁵ August-Bebel-Platz / Unter den Linden.

²⁶ Од 1784 до 1914. године. Данас се на овој локацији налази Хумболтов универзитет (Humboldt-Universität).

²⁷ Извор: <http://staatsbibliothek-berlin.de/die-staatsbibliothek/geschichte/#tab2>.

²⁸ Friedrich Wilhelm von Humboldt (1767- 1835), немачки научник, државник и оснивач Берлинског универзитета (данашњег Хумболтовог универзитета у Берлину). Био је пруски министар просвете, а од 1802. до 1819. године у дипломатској служби. Извор: http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B8%D0%BB%D1%85%D0%B5%D0%BB%D0%BC_%D1%84%D0%BE%D0%BD_%D0%A5%D1%83%D0%BC%D0%B1%D0%BE%D0%BB%D1%82.

ходе од државе, па постаје утицајнија и модернија, али и једна од најважнијих добављача литературе у свету. С обзиром на то да се и финансијска подршка удвостручила, библиотека је имала средстава да прикупља грађу из области науке и уметности, укључујући и стручне часописе. Полице библиотеке су 1840. године имале завидан број издања (325.000 књига и око 6.000 рукописа), па је и идеја каталогизације добила на значају. Већ 1811. године започет је рад на првом алфаветском каталогу, а завршен 1827. Ово је била прекретница за развој библиотеке у 19. веку. Већ до 1905. године библиотека је постала највећи и најзначајнији колекционар публикација на немачком језику.²⁹ Само девет година касније, библиотека је поново премештена, овог пута у још веће здање – булевар Унтер ден Линден (Unter den Linden) број 8, на адресу где се и данас налази.

Након Првог светског рата, основни задатак библиотеке био је да преброди последице рата, а то је успела захваљујући финансијској помоћи *Немачке истраживачке фондације*.³⁰ Приликом оснивања Вајмарске републике (1919-1933) библиотека мења име у Пруска државна библиотека.³¹

Ера нацизма (1933-1945) довела је до отпуштања радника библиотеке на расној и политичкој основи, али и до забране набавке стране литературе. Након што је 1941. године зграда библиотеке у Унтер ден Линден први пут погођена бомбама, почела је евакуација збирки. Да би се књижни фонд сачувао од ратних разарања, али и пљачке, складиштен је на 30 различитих локација.³² У време капитулације Немачке (1945) зграда библиотеке у Унтер ден Линден била је толико оштећена да се није могла користити, вредне колекције су биле разбацане широм разрушене земље, а особље библиотеке убијено или расељено. Библиотека је практично престала да постоји, а од 1947. и званично. По завршетку Другог светског рата, књижни фонд највећи и најстарији берлинске библиотеке смањено се за чак два милиона³³ библиотечких јединица. Фонд који је преживео рат, подељен је на две стране – источни и западни део.

Библиотека Источної Берлина

Након Другог светског рата, раскошна зграда библиотеке у Унтер ден Линден налазила се на територији совјетске окупационе зоне у источном делу

²⁹ 1,2 милиона библиотечких јединица. Извор: <http://staatsbibliothek-berlin.de/die-staatsbibliothek/geschichte/#tab3>.

³⁰ *Deutschen Wissenschaft*.

³¹ *Preußische Staatsbibliothek*.

³² Књиге су складиштене у манастирима, дворцима и напуштеним поседима у околини Немачке.

³³ Међу уништеним књигама су биле и књиге Томаса Мана, Ремарка, Хајнеа, Карла Маркса, и других.

Берлина. Она је постала делимично функционална 1946. године упркос разореној централној читаоници и измештању велике количине литературе. Почела је са радом, али под новим именом – Јавна академска библиотека (Öffentliche Wissenschaftliche Bibliothek).³⁴ Крајем 1949. године библиотеци је враћено око 900.000 библиотечких јединица. Већ 1955. Библиотека добија ново име - Немачка државна библиотека (Deutsche Staatsbibliothek, скраћено DSB). Ово име задржава све до 1990/1991. године. Рестаурација зграде је већим делом била завршена до 1955, али централна читаоница је тек 20 година касније постала употребљива. За ових 20 година је и значајан део фонда био враћен библиотеци, укључујући 90.000 научних и техничких публикација, часописа, новина, као и Библија.³⁵ Ова установа је представљала главну академску библиотеку у Немачкој Демократској Републици (Deutsche Demokratische Republik, DDR), и заједно са библиотеком у Лајпцигу чинила националну библиотеку. Била је одговорна за прикупљање и архивирање немачке литературе објављене пре Првог светског рата, као и значајне стране литературе. Такође је имала право на обавезни примерак сваке публикације објављене у Немачкој Демократској Републици, Уједињеним нацијама и сродним организацијама. Захваљујући међународним партнерствима у 80 земаља (претежно социјалистичких), библиотека је добила око 20.000 библиотечких јединица заменом или на поклон. На овај начин су научне публикације социјалистичких земаља добиле на значају. После пада Берлинског зида, библиотека је у свом фонду имала 3,8 милиона јединица.

Библиотека Западне Берлина

Након што је књижни фонд највеће берлинске библиотеке подељен после Другог светског рата, око 1,5 милиона библиотечких јединица је транспортовано у Hessische Bibliothek, у Хесену (Hessen)³⁶ (америчка зона), која је отворена за јавност 1946. године. Три године касније, Hessische Bibliothek је прихватила заједничко финансирање од стране великих регионалних научних институција, и названа је Западнонемачка библиотека.³⁷ Ово име задржава све до 1962.

³⁴ Под овим именом егзистира од 1946. до 1954. године.

³⁵ Несумњиво најпознатији део колекције инкунабула Државне библиотеке у Берлину је двотомни примерак Гутенбергове Библије који се у Берлину чува од 1668. године.

³⁶ Хесен је једна од 16 немачких федералних држава, са главним градом Висбаденом (Wiesbaden).

³⁷ Westdeutsche Bibliothek.

године, када постаје Државна библиотека Задужбине пруског културног наслеђа³⁸, а 1968. године Државна библиотека.³⁹

Фонд библиотеке се премешта из Хесена у западни део Берлина између 1964. и 1968. године.⁴⁰ Нова зграда библиотеке располаже великом читаоницом и колекцијом од око 5 милиона јединица⁴¹ и од 1978. године смештена је у Улицу Потсдамер⁴² број 33, где се налази и данас. Државна библиотека Пруско културно наслеђе је поштовање задобила првенствено због широког спектра наслова од традиционалне колекције научних часописа из свих области, укључујући и историју и друге друштвене науке, преко публикација из источне Европе, Азије и Африке, до завидне музичке колекције и јавних докумената са свих страна света.

Државна библиотека у Берлину после пада Берлинског зида – Библиотека са два крова

Две државне библиотеке, једна у Источном, друга у Западном Берлину, након пада Берлинског зида ујединиле су се 1992. године и изнедриле нову институцију – Државну библиотеку у Берлину. Она је данас једна библиотека са два крова и представља део Фондације *Пруског културног наслеђа*,⁴³ задуженог за очување, уређење, али и даље прикупљање културне заоставштине бивше Пруске територије. Придајући огроман значај заштити и очувању ресурса, Државна библиотека у Берлину брине за очување и светског културног наслеђа. Упоредо са тим, од 1992. године менаџмент Државне библиотеке у Берлину развијао је концепт за будућност, па је ова библиотека данас део савременог и глобалног информационог система са свим његовим аспектима.

То што Државна библиотека у Берлину има „два крова“, тј. што је једна институција културе на две локације, обе у срцу вишемилионског града, треба схватити и као историјски усуд, али и као предност у модерном библиотечком пословању.

³⁸ Staatsbibliothek der Stiftung Preußischer Kulturbesitz.

³⁹ Staatsbibliothek.

⁴⁰ Извор: <http://staatsbibliothek-berlin.de/die-staatsbibliothek/geschichte/#tab4>.

⁴¹ Стање 1990. године. Извор: <http://staatsbibliothek-berlin.de/die-staatsbibliothek/geschichte/#tab5>.

⁴² Potsdamer Straße.

⁴³ Stiftung Preußischer Kulturbesitz.

Зграда у Потсдамер улици⁴⁴ изграђена је 1978. по нацрту архитектке Ханса Шарона,⁴⁵ који је пројектовао и зграду чувене Берлинске филхармоније. Данас је Шаронова грађевина једна од најомиљенијих берлинских библиотека. Велике читаонице са својим галеријама и након 35 година постојања изазивају дивљење. Ова зграда има 1.336 читалачких места, 126 са рачунарима, и 63 са приступом Интернету. Магацински простор простира се на девет спратова, од којих су два испод, а седам изнад земље. У оквиру зграде у Потсдамер улици налазе се следеће читаонице: главна сала за читање, сала за читање рукописа, сала за читање и преглед мапа, сала за проучавање и читање источноазијских књига и рукописа и сала намењена проучавању и читању источноевропских дела и рукописа. Ова зграда Државне библиотеке у Берлину претежно сакупља дела и рукописе модерног времена. Новине и часописи у овом делу библиотеке сежу у прошлост до 1946. године. Главна сала има 675 места, док остале четири имају укупно 137 места. Сала за читање рукописа има 24 места, сала за читање и преглед мапа има 25 места, сала за проучавање и читање источноазијских књига и рукописа има 65 места и сала намењена проучавању и читању источноевропских дела и рукописа има 23 места. Све сале поседују рачунаре, Интернет приступ и копир машине.

У априлу 2006. започета је изградња нове читаонице Државне библиотеке у Берлину на централној авенији Унтер ден Линден. Реч је о највећем грађевинском подухвату у домену културе у Немачкој од реновирања „Острва музеја“ (Museumsinsel) у Берлину-пет музеја у Берлину који су 1999. уврштени у светску културну баштину.⁴⁶ На идејном решењу овог здања рађено је од 1903. до 1914. године. Зграда је тешко оштећена током Другог светског рата, након чега су је власти Источне Немачке делимично реновирале. Зграда нове читаонице, идејна замисао кабинета немачког архитектке Х. Г. Мерца,⁴⁷ биће

⁴⁴ Ова зграда Државне библиотеке у Берлину позната је широј јавности захваљујући филму Вима Вендрса (Wim Wenders) *Небо над Берлином* (*Der Himmel über Berlin*) из 1987. године за који је већину дијалога написао аустријски књижевник Петер Хандке. Кључне сцене у овом филму снимљене су у или на објектима који су истински симболи Берлина. Један од њих је и Државна библиотека у Берлину у Потсдамер улици. Филм је награђен за најбољу режију на 40. филмском Фестивалу у Кану.

⁴⁵ Ханс Бернхард Хенри Шарон (1893-1972), немачки архитекта, један од представника органске архитектуре. После Шаронове смрти, радовима на изградњи зграде библиотеке руководио је Шаронов ученик и сарадник Едгар Висниевски.

⁴⁶ „Острво музеја“ се налази у центру Берлина, на реци Шпреји. Чине га: „Стари музеј“ („Altes Museum“), „Нови музеј“ („Neues Museum“), „Стара Национална галерија“ („Alte Nationalgalerie“), „Музеј Боде“ („Bode Museum“) и „Пергамонски музеј“ („Pergamonmuseum“). Музеје су градили пруски краљеви, а њихове богате уметничке и археолошке колекције постале су јавно добро 1918. године. Извор: http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%83%D0%B7%D0%B5%D1%98%D1%81%D0%BA%D0%BE_%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B2%D0%BE.

⁴⁷ Hans Günter Merz (1947), немачки архитекта.

висока 36, широка 30 и дуга 35 метара. У архиви библиотеке ће се, поред осталог, чувати партитуре Бетовенове *Девеће симфоније*, Моцартове *Чаробне фруле* и рукопис Бокачовог *Декамерона*. Ова зграда поседује главну салу за читање, салу за читање ретких књига, салу где су доступне музикалије, салу за читање и проучавање мапа и салу за читање инкунабула. Сервиси које овај део библиотеке нуди су: услуге копирања, приступ рачунарима (за прегледање електронског материјала), Интернет приступ (WiFi) итд. Главна читаоница је опскрбљена углавном референсном литературом и историјским радовима до Првог светског рата. Тренутно је слободан приступ за око 130.000 разних дела.

*Сакуйљајући књије, сакуйљамо срећу*⁴⁸

Државна библиотека у Берлину баштини велики број библиотечких јединица из разних области. По последњим подацима, садржи око 11 милиона књига, штампане периодике, 212.600 ретких књига, 4.442 инкунабула, око милион разних географских планова (укључујући и штампане водиче за градове). Библиотека поседује и око 450.000 нотних свезака, 250.000 разних новинских издања, 19.000 западноевропских рукописа, 1.600 фрагмената из разних рукописа, 67.000 музикалија, 42.000 оријенталних рукописа, 320.000 аутограма. Треба напоменути да библиотека такође поседује око 405.000 дигиталних јединица и 4.800 база података.⁴⁹ Источноевропско одељење, чини око 50.000 записа, од тога 1.086 припада српској књизи. Уносом кључне речи „srpski“ у електронски каталог (StaBiKat) (<http://stabikat.de/>) Државне библиотеке у Берлину једноставним претраживањем долазимо до податка о постојању 1.086 записа за тражени појам. Каталог пружа комплетну информацију о примерку, његовом смештају, одељењу и згради у којој се налази, да ли се може издати, као и на ком је медију. Резултат претраге за појам “sacak“ је 146 записа, међу којима је најстарија сачувана⁵⁰ публикација Светислава К. Матића под насловом „Нови путеви и циљеви“, штампана у Чачку 1923. године. Чак ни завичајни фонд Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ не поседује оригинал, већ само фотокопију ове књиге. Скоро половина резултата претраге за појам

⁴⁸ Винсент Старет (Charles Vincent Emerson Starrett, 1886-1974), амерички писац и новинар. Извор: Wikipedia [http://en.wikipedia.org/wiki/Vincent_Starrett].

⁴⁹ Извор: <http://staatsbibliothek-berlin.de/recherche/elektronische-ressourcen/>.

⁵⁰ У електронском каталогу Државне библиотеке у Берлину постоје записи о публикацијама које су уништене током ратних разарања. Једна од њих је и „Најновија књига Ј. Скерлића професора универзитета и швајцарског доктора књижевности“, аутора Војислава Илића Млађег, штампана у Чачку, у штампарији С. Матића. Ово је најстарија српска књига штампана у Чачку коју је ова берлинска библиотека поседовала, а датира из 1910. године.

„сасак“, чак њих 68, су издања „Легенде“⁵¹ из Чачка, а најновија публикација коју Државна библиотека у Берлину поседује, а тиче се Чачка, је роман „Писац издалека“ нашег завичајног аутора Владана Матијевића у издању „Агоре“ из Зрењанина из 2012. године.

Уносом појма „vladislav petkovic dis“ у електронски каталог (StaBiKat) добијамо 27 записа међу којима су најбројнија издања Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ у Чачку. Међу пронађеним резултатима су три едиције (Serien): „Књига госта“, „Токови“ и „Врела“ чији је издавач чачанска библиотека, као и стручни часопис „Глас библиотеке“ (бројеви 10–14) у електронском и штампаном издању са линком ка веб страници Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ на којој се може наћи електронско издање свих бројева. Штампане монографске публикације чији је издавач чачанска библиотека, а које се могу пронаћи на полицама Државне библиотеке у Берлину су и: „Повремени прекиди са зујањем“ Јелене Радовановић, „Руске теме у Српском књижевном гласнику“ Јелене Ковачевић, „Животокњиже Љубомира М. Марковића“ које је приредио Светислав Марковић, „Купачица и змија“ Данице Марковић, „Клатно се боји летења“ Драгана Радованчевића и збирка песама „Ватра у башти“ Милана Ђорђевића.

Радно време библиотеке је од понедељка до петка од 9-21, суботом од 10-19 часова. Све сервисе библиотеке могу користити особе старије од 16 година. Библиотека је отворена 301 дан у години. Највећи део библиотечке грађе, чак 96 процената, смештен је у магацину, а око 300.000 јединица је доступно на полицама.

Државна библиотека у Берлину води централни каталог рукописа и израђује електронску базу података. Поред стручног, Библиотека има и предметни и електронски каталог и укључена је у пројекат израде ретроспективне националне библиографије за период од 1871. до 1912. године.

У Савезној Републици Немачкој је у последњој деценији много уложено у набавку књига, информациону писменост, техничку опрему библиотека, образовање и усавршавање библиотекара, па је самим тим и ниво друштвене свести о значају и потреби библиотека веома висок. Немачке библиотеке непрестано проширују лепезу понуде и својим корисницима нуде слободан приступ информацијама и знању на најразличитијим медијима, од књига, новина, часописа, CD-ова, DVD-јева, звучних и електронских књига, до дигитализоване грађе, доступне преко Интернета, без обзира на место и време. Било у традиционалним или модерним зградама, библиотеке у Немачкој су често посећиване и веома коришћене. Оне су омиљена места за сусрет са читалачким, информационим и медијским изазовима наших дана. Ово посебно важи за библиотеку

⁵¹ Издавачка кућа „Легенда“ из Чачка основана је 1997. године и своју издавачку делатност остварује у разноврсним жанровима сарађујући са великим бројем истакнутих домаћих аутора у земљи и иностранству.

каква је Државна библиотека у Берлину која плени изгледом, опомиње својом историјом, али и одговара свим захтевима новог информатичког доба.

Литература

1. Jürgen Seefeldt и Ludger Syré, „Portale zu Vergangenheit und Zukunft – Bibliotheken in Deutschland“, Hildesheim, 2007.
2. Група аутора, „Bibliothek“, Berlin Verlag, Berlin, 2010.
3. Хаген Шулце, „Преглед немачке историје“, Народна књига, Београд, 2001.
4. Снежана Петковић, „Три берлинске библиотеке“ у: *Високошколске библиотеке*. - Год. 4, бр. 4, Заједница библиотека универзитета у Србији, Београд, 2007.
5. Веб страна SBB-а (<http://staatsbibliothek-berlin.de/>).
6. Веб страна Гете-института (<http://www.goethe.de/>).
7. Подаци са Интернета.

BERLIN STATE LIBRARY – MODERN CLASSIC

Summary

The paper presents the German library system and its classification, as well as the history and development of the State Library in Berlin - the Prussian cultural heritage (Staatsbibliothek zu Berlin – Preußischer Kulturbesitz) with a special overview of the present state of the book fund. Two separate library buildings in Unter den Linden and Potsdamer straÙe with its media and reading rooms have been presented. There are 1086 entries for “Serbian“ books in the catalog, 146 entries show up for “Čačak“ books, and 27 items occur under the term “Vladislav Petković Dis“.

Keywords: German library system, State Library, Berlin, Friedrich Wilhelm, reading rooms, book and non-book fund, Serbian book, Čačak

Marija Radulović

*Зграда Државне
библиошке у Берлину
у Појсдамер улици*

*Главни хол Државне
библиошке у Берлину*